

Osem z desiatich rodičov zdieľa fotografie svojich detí. Fenomén „sharenting“ dorazil aj ku nám

Rodičovská láska je bezodná. Nezáleží na tom, či ste mamou alebo otcom. Svojím potomkom sa vždy chcete pochváliť. Narodenie, prvý zúbok, prvý deň v škole. Nechceme ho však vystavujete veľkému nebezpečenstvu a ovplyvňujete právo dieťaťa na súkromie. Známe matky sa preto postupne zapájajú do projektu **#NEZDIELAM**.

Sociálne siete sa stali neoddeliteľnou súčasťou našich životov. Medzi slovenskými rodičmi dominuje Facebook, YouTube a Instagram. Zároveň sa stali sociálne siete výkladnou skriňou novej generácie detí. Dnes dospieva tá, ktorá dostala označenie Prvá. Deti, ktorých život je zachytený na profiloch rodičov od narodenia až po súčasnosť. Narodeninové oslavy, prvý krok, karneval v materskej škôlke, fotografia so šlabikárom, prvá láska, prvé sklamanie,... Aj slovenskí rodičia si zvykli zdieľať takmer všetko, čo so životom ich potomkov súvisí. A to aj napriek tomu, že veľká väčšina z nich vníma hrozby spojené so zneužitím osobných údajov na sociálnych sieťach. Až 62% rodičov zdieľa a zverejňuje v online priestore súkromné informácie o svojej rodine.

Podľa prieskumu komunikačnej agentúry GETLIKE (realizovaného v dňoch 23.-26.8.2019 na vzorke 503 respondentov spoločnosťou 2muse), pritom až 81% percent zdieľaných informácií z rodinného prostredia tvoria fotografie detí. Na 99% fotografií je pritom vidieť rozpoznateľnú tvár dieťaťa. Iba 31% rodičov nad 35 rokov si od svojich detí pýta povolenie danú fotografiu zdieľať. Ide o novodobý fenomén nazývaný „sharenting“.

Rodičia sa chcú nielen pochváliť. Ale zároveň urobiť dobre aj sami sebe. **„Akákoľvek reakcia na naše príspevky spúšťa v našom organizme chemické zmeny. Ak hovoríme o like-och, či komentároch, ktoré vnímame ako pozitívne, aktivuje sa v našom mozgu centrum, ktoré reguluje odmeny a do našej krvi sa vyplaví väčšie množstvo serotonínu a dopamínu. My sa následne cítime spokojnejší. Otázkou však je, či tieto dávky kontrolujeme alebo sa na nich stávame závislými,“** hovorí psychológ, Robert Krause z Krause Mental Care a jeden z odborných garantov projektu.

Zo zdieľania súkromných informácií na sociálnych sieťach sa tak nestala len možnosť pochválenia sa, ale istým spôsobom i závislosť. A ako každá, aj táto so sebou prináša niekoľko rizík. Najhoršie je, že tie sa dotýkajú práve tých najmenších a najslabších, ktorí sa nemôžu brániť. Našich detí. Akákoľvek ich fotografia alebo informácia o mieste pobytu či adresy školy, je už osobných údajom. A s tým treba zaobchádzať opatrne. Legislatíva v tom má jasno. **„Rodičia, aj keď nevedomky, môžu niektorými zdieľanými fotografiami a informáciami porušiť rad základných ľudských práv dieťaťa, napríklad nedotknuteľnosť osoby a jej súkromia; právo na zachovanie ľudskej dôstojnosti, osobnej cti, dobrej povesti a na ochranu mena, na ochranu pred neoprávneným zasahovaním do rodinného a súkromného života alebo právo na ochranu osobných údajov. Podľa súčasnej slovenskej legislatívy patrí medzi osobné údaje napríklad meno, priezvisko, adresa trvalého bydliska, dátum narodenia, e-mail, telefónne číslo a tiež informácia týkajúca sa rasy, náboženstva, zdravia a pod. Osobným údajom je aj fotografia a videozáznam,“** upozorňuje Peter Šimo, advokát z advokátskej kancelárie CMS. Je pravdou, že do dovŕšenia osemnásteho roku života sú zákonnými zástupcami dieťaťa jeho rodičia, no ide tu najmä o morálnu stránku zdieľania. Často sa totiž môžu na sociálnych sieťach vyskytnúť fotografie, videá či informácie, ktoré môžu v budúcnosti negatívnym spôsobom ovplyvniť vývoj dieťaťa a jeho spoločenský status.

Rodičia si to nemusia uvedomiť, no nahá fotografia ich dieťaťa vo vaničke, na nočníku alebo štrbavý úsmev môže mať za následok jeho šikanovanie, pocit zahanbenia a sociálnej izolácie v budúcnosti. Navyše, nikto z nás dnes nedokáže s istotou povedať, v koho rukách môže daná informácia skončiť. Nestačí sa pritom spoliehať len na nastavenie súkromia rodičovského profilu. **„Aj sociálne siete totiž obsahujú zraniteľnosti, ktoré útočník dokáže nájsť a využiť vo svoj prospech. Môže sa tak nabúrať do systémov sociálnej siete, do profilov jednotlivcov či zozbierať dáta o určitej skupine ľudí. Útočník sa ale do profilu môže dostať aj jednoduchšie, zmanipulovaním obeti, od ktorej vyláka prihlasovacie údaje. Možností, ako takto získané informácie môže útočník využiť, je veľa. V prípade zdieľaných informácií a fotografií o našich deťoch je dobré mať na zreteli fakt, že v tom najhoršom prípade sa k ich fotografiám a obsahu môže dostať útočník alebo tzv. sexuálny predátor, ktorý sa môže pokúsiť dieťa priamo kontaktovať,“** vystríha Ondrej Kubovič, špecialista na digitálnu bezpečnosť spoločnosti ESET.

Deti sú tým najcennejším, čo rodičia majú. Preto by mali pristupovať k zdieľaniu akýchkoľvek informácií veľmi opatrne. Šíriť osvetu v tejto problematike má za cieľ projekt #NEZDIELAM. **„Nechceme rodičom zakazovať zdieľať fotografie ich detí v online prostredí. Naším cieľom je, aby rodičia zvážili, čo a v akej miere na svojich profiloch uverejnia. Chceme, aby sa rodičia o svojom zámere zdieľať niečo súkromné porozprávali so svojimi deťmi a opýtali sa aj na ich názor. V budúcnosti totiž môže prísť za nimi sklamané a frustrované dieťa s otázkou, prečo je daná fotka online,“** hovorí spoluautor projektu, Adam Bačkor z komunikačnej agentúry GETLIKE.

Deti by mali teda samy rozhodnúť o tom, čo chcú o sebe v online prostredí zdieľať. S týmto názorom do projektu #NEZDIELAM vstúpila jeho ambasádorka, Katka Jakeš, ktorá je sama mamou a influencerkou. Svoju dcérku však v online prostredí nezverejňuje takmer vôbec. Ak áno, na fotografii nie je zachytená jej tvár. **„Sama som na sociálnych sieťach aktívna. Bola to však moja voľba, sama som sa rozhodla, kedy a ako sa zapojím do procesu zdieľania mojich súkromných informácií. Bola by som rada, keby aj moje dieťa dostalo túto možnosť. Samozrejme, že i ja sa občas pochválím fotografiou dcérky, no snažím sa to robiť trochu inak. Rada budem svoje skúsenosti odovzdávať aj ostatným mamičkám,“** prezradila ambasádorka projektu. Okrem nej sa do projektu zapojila napríklad aj Kristína Tormová, Diana Hagerová, Natália Hatalová a ďalšie.

Podľa špecialistu na digitálnu bezpečnosť najlepšou prevenciou, ako svoje údaje a deti chrániť, je nezdieľať ich. To je v dnešnom svete ale veľmi zložitý. Čo teda robiť? **„Existuje možnosť nastaviť si profil ako súkromný. Je to určite bezpečnejšie pre dáta, no nikdy to nie je 100-percentná istota. Nastavenia sa často upravujú, rozširujú a časom sa stávajú zložitejšími. Mnohí ľudia si tak svoj profil síce nastaví na súkromný, ale pre nesprávne nastavenia stále zdieľajú obsah s príliš širokým okruhom ľudí. Navyše, ani poskytovateľ služby nevie 100-percentne garantovať, že sa v jeho softvéri (alebo zabezpečení) neobjaví zraniteľnosť alebo iná chyba. Aj tú pritom môžu zneužiť útočníci na krádež informácií z jeho databáz,“** radí Ondrej Kubovič. Psychológ Robert Krause dodáva, aby sme sa najprv sami seba opýtali, či by sa nám daná informácia alebo fotografia páčila, ak by sme boli na mieste dieťaťa. Ako by sme sa cítili, keby sa objavila online...

Ambíciou projektu #NEZDIELAM je tiež spustiť celospoločenskú diskusiu o problematike, a to aj vrátane možnej legislatívnej zmeny. Tá súčasná totiž nedostatočne reflektuje na nástrahy v online prostredí. **„Od mája 2018 sú osobné údaje chránené prostredníctvom nariadenia GDPR, na ktoré nadväzuje Zákon o ochrane osobných údajov. V prípade zneužitia osobných údajov možno žiadať nápravu formou vymazania alebo úpravy osobných údajov, prípadne podaním občianskoprávnej žaloby, smerujúcej k uvedeniu v predošlý stav alebo k náhrade škody. V rámci právnej ochrany detí do budúcnosti je tu otázka, či by nebolo vhodné jasnejšie určiť pravidlá zdieľania osobných údajov, vrátane fotografií rodičmi. V prípade zneužitia osobných údajov majú deti od 16 rokov možnosť samy požiadať o vymazanie ich osobných údajov, vrátane fotografií. Do 16. roku života dieťaťa musí o vymazanie požiadať ich zákonný zástupca, teda rodič,“** pokračuje advokát Peter Šimo.

Ďalej je tu otázka spoločenskej zodpovednosti samotných značiek a spoločností, ktoré na reklamné účely využívajú fotografie či videá detí. **„Vieme, že za deti sú do plnoletosti právne zodpovední ich rodičia. Práve oni rozhodujú, či a v akej miere sa ich potomok objaví napríklad v reklame na sociálnych sieťach. Aj tu je však na mieste zodpovedný prístup samotnej značky k budúcemu vývoju dieťaťa. Z môjho hľadiska, ako profesionála na komunikáciu, je veľmi dôležité, aby boli deti zobrazované tak, že ich následná fotografia či informácia nemôže v budúcnosti ohroziť, zosmiešniť, prípadne daný snímok nemôže byť zneužitý. Aj samotné reklamné a komunikačné agentúry by mali na túto skutočnosť prihliadať, veď sú to práve ony, ktoré často ponúkajú klientom a firmám kreatívne riešenia,“** hovorí spoluautor projektu Štefan Modrič z agentúry GETLIKE.

Aj preto je projekt #NEZDIELAM koncipovaný tak, aby oslovoval čo najširšie spektrum rodičov. Pravidelne chce poskytovať informácie týkajúce sa problematiky formou vlastnej webovej stránky, na sociálnych sieťach či vo vlastnom podcaste.